

NORSK PEN

Årsmelding 2023

Omslagsfoto: Fakkeltog for iranske kunstnere og ytringsfrihet i Iran, 2. februar.
Baksidefoto: 1) Journalist Erling Borgen var konferansier under markeringen på Jernbanetorget i forbindelse med utdelingen av Nobels fredspris til Narges Mohammadi 10. desember; 2 og 3) Fakkeltog for iranske kunstnere og ytringsfrihet i Iran, 2. februar.

Innhold

Ytringsfrihet – og lytteplikt?	3
Vi tar med oss fortiden inn i fremtiden	4
Unge stemmer og mediehus	7
Fribyordningen	8
Internasjonalt arbeid	12
Ossietzkyprisen 2023	26
Arrangementer	28
Organisasjon	34
Økonomi	36

Norsk PEN

Wergelandsveien 29
0167 Oslo
E-post: pen@norskpen.no
www.norskpen.no

Facebook: @NorskPEN
Twitter: @PEN_Norway
YouTube: Norsk PEN
Instagram: norskpen

Design: Kikkut/Norsk PEN

Bilder er tatt av Norsk PEN,
der intet annet fremgår.

Ytringsfrihet – og lytteplikt?

Internasjonalt utfordres ytringsfrihet og offentlig debatt. Ekstrem politisk og religiøs retorikk begrunner kriger, politisk maktkamp og undertrykkende maktutøvelse.

Selv om den prinsipielle oppslutningen om ytringsfrihet som en viktig felles samfunnsverdi fortsatt er høy i de fleste vestlige demokratier, viser ytringsklimaet i offentlig debatt svakhetstegn det er grunn til å ta på alvor. I mange land er den offentlige debatt blitt mer polarisert og politisert.

Enkeltpersoner og grupper trekker seg tilbake fra det offentlige ordskiftet og viser til økt netthets, rasisme og trakassering. Andre klager på at de ikke slipper til, og mener rammene for den offentlige samtalen er blitt for trange og at takhøyden for annerledes tenkende og utfordrende synspunkter har blitt for lav.

I Norge viser Fritt Ord-studier av status for ytringsfriheten i perioden 2013-2020 noe av samme tendens. Særlig blant unge, som samtidig viser en tydeligere kjønnsdeling i opplevelse av ytringsklima. Den felles prinsipielle oppslutningen om ytringsfrihet er stabil. Men unge kvinner, som i større grad sympatiserer med den politiske venstresiden, oppgir mer bekymring for, og ønsker å begrense, ytringer som sårer og krenker minoriteter. Mens unge menn i større grad sympatiserer med den politiske høyresiden og mener politisk korrekthet legger urimelige begrensninger på offentlig debatt.

Norsk PEN ser en polarisering og politisering av offentlig debatt som en reell utfordring for et sunt demokrati og et ytringsklima som rommer åpne diskusjoner om best mulige løsninger på de samfunnsutfordringer vi i fellesskap står overfor. Derfor vektlegger vi ikke bare retten til å ytre seg, men samtidig retten til å bli hørt, eller vår felles plikt til å lytte, uten å latterliggjøre, stigmatisere eller usynliggjøre synspunkter vi måtte mislike.

Å oppleve tilhørighet i det samfunnet en lever i, er grunnleggende for livskvalitet og mulighet for utvikling og engasjement til beste for fellesskapet. Derfor ønsker Norsk PEN å styrke arbeidet for og med unge ytrere. I samarbeid med PEN International og andre organisasjoner og institusjoner nasjonalt og internasjonalt, vil Norsk PEN bidra til å skape nettverk og møteplasser for unge stemmer.

Felles arenaer for åpne, utfordrende samtaler er nødvendig for å sikre at unge både vil og kan bidra offentlig med sine synspunkter – noe som er avgjørende for demokratiets framtid.

Ann-Magrit Austenå
Norsk PENs styreleder

Vi tar med oss fortiden inn i fremtiden

En hilsen fra Norsk PENs generalsekretær

Vi er svært stolte over det vi har fått til i 2023. Vi fortsatte kampen for det frie ord og grunnleggende rettigheter for alle; for en verden der man skal kunne ytre seg uten å bli truet, forfulgt, fengslet eller drept; for et styrket rettssystem i Tyrkia; for at både kvinner og menn skal få tilgang til litteratur i Afghanistan; for frifinnelse av fengslede ytrere i Iran og Belarus; for at unge lettere skal kunne ytre seg i medier; og mye annet.

Men 2023 var også et annerledesår for Norsk PEN. Norsk PENs generalsekretær gjennom åtte år, Hege Newth, trappet ned. Det vil bli store sko å fylle. I september ble jeg ansatt som ny generalsekretær. Norsk PEN fikk ny styreleder, Ann-Magrit Austenå, som tok over stafettpinnen etter Kjersti Løken Stavrum. Vi fikk flere nye styremedlemmer, og i administrasjonen var det permisjoner som gjorde at vi måtte ansette vikarer.

Summen av disse endringene var krevende for Norsk PEN. Vi er en liten, men robust organisasjon. Den daglige driften ledes av et lite og engasjert sekretariat, støttet av et erfarent styre, med betydelig hjelp av frivillige med stor fagkompetanse som er engasjert i våre utvalg, komiteer og lokallag. Men de siste to årene har allikevel satt spor i organisasjonen, som enhver livsendring gjør.

Men med motgang og utfordrende tider kommer vekst og lærdom. Vi ble tvunget til å tenke nytt og komme opp med nye løsninger i en annerledes arbeidshverdag – både på individ- og organisasjonsnivå.

Vi har brukt tiden til å reflektere over hvordan vi skal styrke oss, både organisatorisk og faglig, slik at vi står stødig og sikrer gjennomslagskraften vår.

Vi har nå en tydelig visjon for Norsk PEN. Det innebærer hvordan vi skal styrke og revitalisere organisasjonen; hvordan vi skal fortsette å være en faglig sterk ytringsfrihetsaktør, både i Norge og internasjonalt; hvordan vi skal inngå partnerskap med næringslivsaktører; hvordan vi skal sikre en langsiktig og bærekraftig økonomi; hvordan vi skal øke aktivitetsnivået; og aller viktigst, hvordan Norsk PEN skal fortsette å være en forkjemper for ytringsfriheten og frie ytrere.

Jeg er ufattelig stolt av mine ansatte, som har vist motstandsdyktighet og har bevart sitt engasjement i en utfordrende arbeidstid. Jeg er beæret over å arbeide med et så kompetent styre, som har vist meg stor tillit i min nye rolle. Og jeg er veldig entusiastisk for at vi har så dyktige fageksperter i våre utvalg og komiteer.

Det var med stort engasjement og pågangsmot at jeg tok på meg rollen som generalsekretær i Norsk PEN. Etter noen måneder i organisasjonen er dette engasjementet enda sterkere, og jeg er ikke i tvil om at jeg er på rett sted. Jeg gleder meg til veien videre med Norsk PEN, og til å se hva vi sammen kan skape for organisasjonen og ytringsfriheten.

Jørgen Watne Frydnes
Norsk PENs generalsekretær

Hege Newth:

Norsk PENs bauta i 10 år

Norsk PEN ønsker å rette en stor, hjertelig takk til Hege Newth, som i 10 år har vært sentral i å gjøre Norsk PEN til den organisasjonen vi er i dag.

Hege Newth ble ansatt i en nyopprettet stilling som nasjonal fribykoordinatør i Norsk PEN høsten 2013. Dermed ble antallet ansatte i organisasjonen doblet, og generalsekretær Carl Morten Iversen fikk en kollega å dele PEN-kontoret med. Hege kom fra stillingen som generalsekretær i Norsk Bibliotekforening og hadde i en periode vært varamedlem i styret til Norsk PEN.

Norsk PEN var fra midten av 1990-tallet tungt involvert i etableringen og oppfølgingen av et fribynettverk i Norge, og Heges brennende engasjement for fengslede og forfulgte ytrere har vært sentralt i videreutviklingen av fribyordningen. Med sin entusiasme og omfattende kunnskap om feltet, satte hun fart på oppgaven med å koordinere, strukturere, og utvikle fribyarbeidet i Norge.

4. mai 2015 overtok Hege rollen som Norsk PENs generalsekretær, og i de åtte påfølgende årene løftet hun PEN til å bli en mer synlig aktør, både i Norge og internasjonalt. Hun sikret mer støtte til organisasjonen, og dermed flere prosjekter og ansatte. Hun var blant annet sentral i etableringen av PEN Eritrea i eksil, som nå har blitt en viktig organisasjon for arbeidet med ytringsfrihet og frie ytrere i Eritrea. Hun var også motoren bak Ungdommens ytringsfrihetsråd, som la grunnlaget for Norsk PENs arbeid med ungdom og unge voksne. Selv om Hege er gått av som generalsekretær, fortsetter hun nå å bruke sin tid og kunnskap i Norsk PENs komité for fengslede forfattere, som er kjernen i både organisasjonens arbeid og Heges eget engasjement.

Hege er en hardtarbeidende, handlekraftig, klok og omsorgsfull person som Norsk PEN har fått nytte godt av i mange år. Norsk PENs tidligere og nåværende ansatte, styremedlemmer og alle andre som engasjerer seg for organisasjonen, vil rette en varm takk til Hege for den store innsatsen hun har lagt ned de siste 10 årene – og for at hun som frivillig fortsetter å arbeide for fri ytring.

2023: Et overblikk

55 nye medlemmer

Totalt har Norsk PEN 1094 medlemmer. Mange av dem er aktive som frivillige i Norsk PEN.

28 arrangementer

Norsk PEN gjennomførte panelsamtaler, markeringer og åpne møter i Norge og internasjonalt.

8 rettsobservasjoner i Tyrkia

Norsk PEN var fysisk til stede i de åtte rettssakene, ofte som eneste internasjonale organisasjon.

Vi aksjonerte for over 30 fengslede forfattere

Det omfatter også andre frie ytrere som er fengslet, fra blant annet Afghanistan, Belarus, Cuba, Iran, Eritrea, Kina, Rwanda og Tyrkia.

5 nye fribyforfattere til Norge

Mer enn 100 personer har fått beskyttelse i en av de 24 norske fribyene.

54 saker ble publisert på norskpen.no

Sakene inkluderer fagartikler, kronikker, uttalelser og rapporter.

Tusen takk, Kjersti!

I 2023 ble Kjersti Løken Stavrum takket av som styreleder i Norsk PEN. Kjersti har gjort og gjør en utrettelig innsats for Norsk PEN, og vi er svært takknemlige for hennes viktige bidrag til organisasjonen og ytringsfriheten.

Heier frem unge stemmer i medielandskapet

Å ytre seg har aldri vært lettere, samtidig som hatprat og hets har økt drastisk de siste årene. Det vil Norsk PEN gjøre noe med.

Etter at Ungdommens ytringsfrihetsråd presenterte sin rapport i 2021, har Norsk PENs arbeid for unge satt fart. I 2023 etablerte vi prosjektet 'Unge og mediehus' for å styrke unges posisjon i mediene, sikre bedre kommunikasjon mellom unge ytrere og redaksjoner, og for å bidra til tettere oppfølging av unge debattanter i et ytringsrom som kan oppleves både utfordrende og brutalt.

Norsk PENs program har som mål å minske avstanden mellom unge og redaksjoner, og vi inviterer derfor elever fra videregående skoler til samtaler med unge journalister og lokale medier. Vi ønsker at unge over hele Norge skal ha de samme mulighetene til å ytre seg, og geografisk

spredning var derfor viktig. Programmet ble gjennomført i 2023-24 i Kristiansand, Bergen, Stavanger, Tromsø, Lillehammer og Oslo. Arrangementene ble ledet av Eliana Hercz, tidligere medlem av Ungdommens ytringsfrihetsråd.

De interaktive arrangementene i hver av byene var etterfulgt av rundebordssamtaler med elever og lokale redaktører. Samtalene tok for seg mediehusenes arbeid med unge, med mål om å konkretisere tiltak som involverer og engasjerer unge ytrere. Programmet vekket stort engasjement hos de unge, og etter samtalen uttalte flere av elevene at de kunne tenke seg å skrive et leserinnlegg til lokalavisen.

Til venstre: Artikkel på nettsiden til Tangen videregående skole om skolens deltakere på Norsk PENs workshop om unge og medier i Kristiansand.

Til høyre: Norsk PENs workshop om unge og medier, ledet av Eliana Hercz, tidligere medlem av Ungdommens ytringsfrihetsråd.

-Nå kunne jeg tenke meg å skrive et leserinnlegg til Fædrelandsvennen, sier Yahye Bashir Nuur. Han har nettopp vært på biblioteket i byen, der vg1-elever ble oppfordret til å si sin mening offentlig.

Vei fornøyd var klassekameratene Yahye Bashir Nuur (t.v.) og Benjamin Hestad med opplegget om ytringsfrihet.

Foto: Tangen vgs

-Hva jeg skal skrive om? Det vet jeg ikke ennå. Men timen var morsom, særlig fordi vi ble stilt spørsmål og fikk lov å si hva vi er opptatt av, sier Yahye.

Fribyordningen: Langvarig beskyttelse til frie ytrere

Fribyordningen er et svært effektivt og vellykket tiltak for å gi langvarig beskyttelse til personer som er truet på grunn av sitt kunstneriske og/eller journalistiske arbeid.

Det internasjonale fribynettverket ICORN (The International Cities of Refuge Network) består i dag av rundt 90 fribyer. I 2023 var det 24 fribyer i Norge, spredt over hele landet. Norsk PEN har siden 1990-tallet hatt et overordnet ansvar for å følge opp fribyarbeidet nasjonalt, og være en ressurs og et kontaktpunkt for det norske fribynettverket, slik at fribyforfatterne skal kunne fortsette sitt arbeid, bli formidlet og hørt.

Fribyforfatterne vi har møtt og snakket med sier at fribyordningen har reddet livet deres og gjort dem i stand til å fortsette å arbeide for demokrati, menneskerettigheter og ytringsfrihet.

Fra evalueringen som PRIO (The Peace Research Institute Oslo) foretok av Norsk PENs arbeid med fribyordningen i 2023.

Synliggjør arbeidet til fribyforfattere

Det er stadig økende interesse for fribyordningen og fribyforfattere, og aktivitetsnivået blant mange av dem er svært høyt. Flere fribyforfattere fikk utgitt nye bøker på norsk i 2023, både diktsamlinger, noveller og romaner.

Mange har dessuten fått publisert artikler og kronikker, blitt intervjuet av lokale, nasjonale og internasjonale medier, medvirket på festivaler, debatter, utstillinger og andre arrangementer. Fribyforfatterne er også viktige ressurser for å belyse og kommentere det som skjer i sine hjemland og regioner. Eksempelvis har mange markert seg i forbindelse med uroen i Iran og Nobelprisen til Narges Mohammadi, krigføringen på Gaza, situasjonen i krigsherjede Jemen og Sudan, situasjonen til skeive i Midtøsten, undertrykkelsen av uigurer i Kina, kurdere i Iran, hazaraer i Afghanistan, balutsjere i Pakistan, og fraværet av menneskerettigheter og ytringsfrihet i Eritrea, for å nevne noe.

Det er veldig gledelig at vår mangeårige innsats for fribyordningen bærer frukter og bidrar til aktiviteter av stor samfunnsmessig og kunstnerisk betydning.

En viktig del av Norsk PENs fribyarbeid er å bidra til at fribyordningen blir enda bedre kjent i en større del av den norske offentligheten. Noen av de mange arenaene vi var til stede på i 2023:

- Norsk PEN var til stede under Bergen LitFest i februar, der fribyforfatter og Norsk PENs styremedlem Asieh Amini og fribykoordinator Ingeborg Kværne snakket om fribyordningen

og demokrati- og kvinnekamp i Iran, i samtale med Merete Røsvik, redaktør i tidsskriftet Prosa.

- I begynnelsen av september medvirket Ingeborg Kværne på to arrangementer under Oslo Internasjonale kirkemusikkfestival. Hun holdt konsertinnledning på den utsolgte åpningskonserten i Oslo Domkirke med den anerkjente musikeren Jordi Savall og hans prosjekt Orpheus XXI som består av profesjonelle musikere som har kommet til Europa som flyktninger, og et lengre foredrag dagen etter om Norsk PEN og vårt fribyarbeid. En flott anledning til å gjøre fribyordningen kjent blant et annet publikum enn dem vi vanligvis henvender oss til!

Skaper møteplasser

Det årlige nasjonale nettverksmøtet for fribyene som Norsk PEN har hovedansvar for å organisere, er en svært viktig faglig og sosial møteplass for alle som er involvert i fribyordningen i Norge. Årets møte ble gjennomført i Bergen i slutten av august med 77 deltakere (fribyforfattere, lokale fribykoordinatorer og andre representanter for fribyene). Nettverksmøtet ble etterfulgt av at Bergen markerte sitt 15-årsjubileum som friby, der fribyteamet ved Bergen Offentlige Bibliotek hadde satt sammen et variert og interessant jubileumsprogram som viste noe av bredden som fribyforfatterne representerer.

Tette partnersamarbeid

Norsk PENs fribyarbeid ville ikke vært mulig uten den store innsatsen som gjøres lokalt i hver enkelt friby, og ikke minst vårt tette og gode samarbeid med det internasjonale fribynettverket ICORN. Fra sitt kontor i Stavanger administrerer de nettverket og oppfølgingen av de over 90 fribyene i verden. ICORN behandler flere hundre søknader årlig fra forfulgte forfattere, kunstnere og journalister med

behov for langvarig beskyttelse. Flere blir invitert til de norske fribyene. Norsk PEN deltok på ICORNs årlige samling for det internasjonale fribynettverket, som fant sted i Brussel i mars 2023.

Påvirkningsarbeid for å sikre ordningen

Norsk PEN har innstillingsrett overfor Utlendingsdirektoratet (UDI) når det gjelder overføringsflyktninger som er invitert til de norske fribyene. I tett samarbeid med ICORN sender vi hvert år flere søknader til UDI om innreise- og oppholdstillatelse på den åpne kvoten, for de forfatterne, journalistene og kunstnerne som de norske fribyene ønsker å invitere. I tillegg bidro vi også i 2023 med innspill til UDI vedrørende fordelingen av kvoten for overføringsflyktninger.

Hva er en "Fribyforfatter"?

"Fribyforfatter" brukes som samlebegrep på dem som blir invitert til en norsk friby av ICORN. På engelsk brukes gjerne betegnelsen "ICORN resident". Fribyforfatterne i Norge kommer fra 26 ulike land og utgjør en mangfoldig gruppe som uttrykker seg på en rekke språk og innen flere sjangre; de er forfattere av skjønnlitterære og faglitterære verk, dramatikere, poeter, journalister, redaktører, oversettere, forleggere, akademikere, avis-/karikaturtegnere, filmskapere, bloggere, billedkunstnere og musikere.

I statsbudsjettet for 2024 ble det imidlertid vedtatt å halvere kvoten for overføringsflyktninger fra 2000 plasser i 2023 til 1000 plasser i 2024, og innenfor denne ble den åpne kvoten som Norsk PEN kan innstille fra, redusert fra 150 til 100 plasser. Før Stortinget fattet sitt budsjettvedtak mobiliserte Norsk PEN og ICORN med et brev som ble sendt til relevante departementer, komiteer og partigrupper på Stortinget, der vi advarte mot å redusere kvoten fordi det vil kunne medføre at det ikke er tilstrekkelig kapasitet til å kunne innvilge innreise- og oppholdstillatelse til alle dem som blir invitert til en norsk friby. En viktig forutsetning for fribyordningen i Norge vil i så fall forsvinne. Norsk PEN vil sammen med ICORN fortsette arbeidet for å sikre tilstrekkelig antall plasser på kvoten slik at norske fribyer også i årene fremover vil kunne invitere nye fribyforfattere som trenger beskyttelse.

I takt med at fribyordningen vokser, er det en utfordring at Norsk PENs administrative ressurser til å følge opp dette viktige arbeidet ikke har økt siden det i 2013

ble etablert en UD-finansiert stilling som nasjonal fribykoordinator. Dette til tross for ordningens enorme vekst med en økning på 10 fribyer og mer enn dobling av antall fribyforfattere i Norge de siste 10 årene. Den aller viktigste fribyoppgaven til Norsk PEN i 2023, har derfor vært å sørge for konsolidering av ordningen fremfor å initiere nye prosjekter, for å sikre en robust og velfungerende fribyordning også i årene som kommer.

Til venstre: 1) Mottakelse i Oslo rådhus, januar 2023, for Oslos nye fribyforfatter Reza Sharifi Boukani. På bildet er Ingeborg Kværne (Norsk PENs fribykoordinator), Knut Skansen (daværende biblioteksjef Deichman), Reza Sharifi Boukani (fribyforfatter i Oslo), Marianne Borgen (daværende ordfører i Oslo), Kjersti Løken Stavrum (daværende styreleder Norsk PEN), Agnete G. Haaland (nestleder Norsk PEN); 2) Amani AboShabana fra Egypt, tidligere fribyforfatter på Lillehammer.

Til høyre: 1) Wesam Almadani (fribyforfatter fra Gaza) på Dagsnytt 18, 24. oktober; 2) det årlige nettverksmøte for fribyene, som fant sted i Bergen, august 2023.

PRIO-evaluering: Norsk PENs arbeid har “betydelig effekt på ytringsfrihetens status”

I 2023 ble det gjennomført en evaluering av Norsk PENs internasjonale arbeid. Evalueringen ble gjennomført av PRIO, og hadde som formål å vurdere effekten av våre prosjekter støttet av Utenriksdepartementet i perioden 2018-2022, med fokus på våre Tyrkia-prosjekter og arbeidet med fribyordningen.

Sluttrapporten viser at Norsk PENs internasjonale prosjekter i vesentlig grad bidrar til å fremme ytringsfrihet og beskytte forfattere, journalister og andre skribenter og kunstnere. I evalueringen kommer det frem at: **“I en situasjon der ytringsfriheten globalt i økende grad er under press, har Norsk PEN spilt en viktig rolle for å garantere for, eller støtte, ytringsfriheten i land der den er alvorlig truet** (inkludert Tyrkia, Afghanistan og Eritrea). Organisasjonen har arbeidet for å bedre situasjonen til de som er fengslet for deres uttrykte meninger, og gitt en trygg havn i Norge til de som ikke lenger kan leve trygt i sitt eget land.”

Evalueringen ble gjennomført gjennom en kombinasjon av dokumentanalyse, personlige og digitale intervjuer med støttemottakere, PEN-ansatte, samarbeidspartnere og donorer, og deltakelse på fribynettverkets årlige møte.

Styrker rettssikkerheten i Tyrkia

Norsk PEN har arbeidet i Tyrkia i over 30 år, og har etablert oss som en viktig og troverdig aktør for frie ytreres rettssikkerhet.

Fulgte presidentvalget

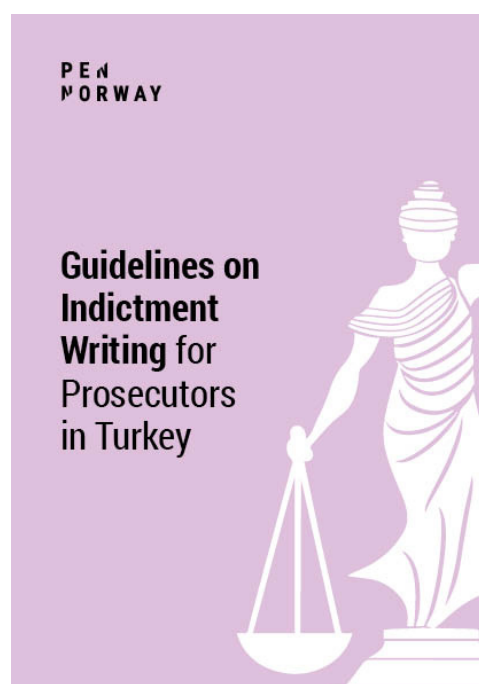
I 2023 var det viktig å sette ytringsfrihet på agendaen i forbindelse med landets presidentvalg. Norsk PEN intervjuet 13 ledende politikere i Tyrkia om status for ytringsfrihet, blant annet Ahmet Şık, (MP of Turkey Worker's Party), Muharrem Erkek (Vice President of the Republican People's Party (CHP)), Canan Kaftancıoğlu (Republican People's Party (CHP) İstanbul regional chair). Norsk PENs Tyrkia-rådgiver, Caroline Stockford, var ved to anledninger i Tyrkia for å møte politikere, samarbeidspartnere og andre sivilsamfunnsaktører i forbindelse med valget. Dybdeintervjuene, som resulterte i en rapport som ble spredt i vårt nettverk, fokuserte på hvordan politikere skal sikre ytringsfrihet for alle, reformere lovverk og styrke rettsstaten. Intervjuene fikk stor oppmerksomhet i sosiale medier.

Våre rapporter som bevis i rettsaker

De siste tre årene har Norsk PEN evaluert tiltaler mot forfattere, journalister og andre frie ytrere i Tyrkia, som en del av vårt tiltaleprosjekt (Turkey Indictment Project). Alle funnene peker i samme retning: tiltaler mot frie ytrere i Tyrkia møter verken nasjonale eller internasjonale standarder. Blant avvikene som gikk igjen i tiltalene var at de er alt for lange, noen på over 600 sider, og at de inneholder detaljer fra andre, ikke-relaterte saker.

Totalt har vi evaluert over 25 tiltaler mot frie ytrere, som har resultert i to tiltalerapporter. I 2023 arbeidet vi med juridiske eksperter fra Nederland, Italia, Hellas og Storbritannia. Rapportene har blitt distribuert til advokater over hele verden, og har spesielt blitt godt tatt imot av det juridiske miljøet i Tyrkia. Adana advokatforening og Progressive Lawyers Association har allerede tatt i bruk rapportene som en del av opplæringen av unge advokater. Tiltalerapportene har også blitt brukt som bevis av tyrkiske forsvarsadvokater i rettsaker og i søknader til den konstitusjonelle domstolen i Tyrkia, så vel som i den europeiske menneskerettighetsdomstolen.

Vårt fokus i 2023 var å bidra til kapasitetsbygging av advokater, jurister, og dommere, samt å gjøre funnene tilgjengelige og brukervennlige. Det resulterte i 'Guidelines on Indictment Writing for Prosecutors in Turkey', utviklet av Norsk PENs juridiske Tyrkia-rådgiver,

sammen med en rekke internasjonale advokater. Retningslinjene inneholder konkrete eksempler og anbefalinger som skal bidra med å sikre at tiltalene blir utviklet i henhold til nasjonale standarder.

Observerer rettssaker

I over 30 år har Norsk PEN observert rettssaker mot journalister og andre som blir rettslig forfulgt for sine ytringer i Tyrkia. I 2023 observerte vi åtte rettssaker. Mange av dem er saker vi har fulgt i en årrekke, deriblant saken til Pinar Selek, som vi har fulgt i over 20 år. Norsk PEN er ofte den eneste internasjonale organisasjonen til stede under rettssakene, og vår tilstedeværelse har stor betydning for saken og den tiltalte. Vi sikrer oppmerksomhet rundt saken ved å spre rettsrapporter og annen relevant informasjon på våre plattformer, i medier og i vårt nettverk.

Rettssaker vi observerte i 2023:

- 11. januar: Şebnem Korur Fincancı
- 31. mars: Pinar Selek
- 5. april: "We will end femicide" plattform
- 5. oktober: Pinar Selek
- 12. oktober: Önderoğlu, Fincancı Korur og Nesin
- 7. november: Çayan og Mavioğlu
- 9. november: Diyarbakır / 18 kurdiske journalister
- 21. desember: Çayan og Mavioğlu

Støtter nasjonale organisasjoner

Arenaer der unge kan praktisere sin ytringsfrihet blir stadig færre i Tyrkia, og det kan være risikabelt for studenter å samles utenfor campus, ytre seg på sosiale medier, og delta i demonstrasjoner. Derfor støtter Norsk PEN to prosjekter som arbeider for ytringsfrihet for ungdom og unge voksne i Tyrkia:

- Civic Space Studies Association (CSSA) har som mål å skape et miljø hvor universitetsstudenter kan uttrykke

behov, utfordringer og begrensninger de møter når det gjelder ytringsfrihet. De bidrar til en bærekraftig journalistisk praksis og en sterkere stemme for ytringsfriheten i Tyrkia, særlig for unge. Studenter rapporterer om at CSSA-plattformen skaper solidaritet og gir dem en følelse av at de ikke står alene.

- İlkyaz's Young Writers Network har som mål å sikre at unge skribenter fortsetter å bruke sin stemme og uttrykke seg fritt. De introduserer unge aspirerende forfattere til et lokalt og internasjonalt nettverk, og legger vekt på å etablere et trygt og støttende miljø der unge skribenter kan utveksle ideer, dele erfaringer og utforske nye perspektiver.

Vi er en liten organisasjon, men vårt arbeid i Tyrkia har store ringvirkninger. Vi jobber tett med sivilsamfunnsaktører, og våre aktiviteter blir utviklet i samarbeid journalister, forfattere, advokater og andre ytrere i Tyrkia. Vi sikrer dermed lokal forankring, og det er en av grunnene til at vi får så gode resultater.

Caroline Stockford,
Norsk PENs Tyrkia-rådgiver

Ilhan Çomac: Siste år bak murene

Ilhan Çomac var 22 år gammel da han ble arrestert i 1994, etter å ha deltatt på en fredelig demonstrasjon mot den tyrkiske regjeringens behandling av kurdere. Nå, 30 år senere, er Çomac fortsatt fengslet. Han er dermed en av Tyrkias lengstsittende politiske fanger.

Ilhan Çomac er Norsk PENs æresmedlem. Vi har arbeidet med og for ham i mange år, og har aksjonert for hans løslatelse og frifinnelse.

Fra fengsel har Çomac gitt ut åtte diktsamlinger, som er hans måte å kommunisere sin sak og sitt liv med omverdenen. Norsk PENs Tyrkia-rådgiver, Caroline Stockford, har oversatt flere av diktene til engelsk, og Norsk PEN har vært sentral i spredningen av diktene. En av diktsamlingene vil bli gitt ut på norsk sommeren 2024. I 2023 arbeidet vi også med det som vil bli en kortfilm om Ilhan Çomac, som ferdigstilles i 2024.

Ilhan Çomac skal etter planen løslates 24. august 2024.

”

Å vite at mine tekster når ut og at dere løfter frem min stemme, har en helbredende effekt. Det er tilfredsstillende å få fortalt hva som har skjedd med meg og hvordan jeg har det (...). Solidariteten fra dere trøster mitt hjerte. Vær så snill å ikke gi opp deres bønner. Med håp om at vi møtes i frihet!

Brev fra Ilhan Çomac til Norsk PEN.

Sikrer kvinner tilgang til litteratur i Afghanistan

Norsk PEN sikrer økonomisk støtte til PEN Afghanistan, og skaper engasjement rundt deres aktiviteter i Afghanistan og i eksil.

Under Talibans regime får nærmest ingen mediehus rapportere fritt, og tilgangen til litteratur er svært liten. Frie ytrere som uttrykker seg kritisk til regimet risikerer trusler, vold og fengsling, og mange har måttet flykte fra landet, inkludert alle ansatte i PEN Afghanistan.

Gir bøker til institusjoner over hele landet
PEN Afghanistans arbeid for ytringsfrihet fokuserer på tilgang til litteratur og informasjon, med særlig fokus på kvinner og etniske minoriteter. De har blant annet etablert et nettverk mellom litterære stemmer, journalister og aktivister i Afghanistan, og den afghanske diasporaen i Europa og Asia. Til tross for utfordringene med Taliban, har PEN Afghanistan klart å opprettholde driften av Forfatternes hus i Kabul, som er en av de få litterære arenaene igjen i landet. På Forfatternes hus, som er støttet av Norsk PEN, har det blitt avholdt flere workshops, og

Din støtte i denne mørke natten er et lyst vindu til morgendagen, spesielt for unge mennesker.

Brev fra ansatte ved Forfatternes hus til PEN Afghanistan, som drifter huset.

over 10.000 bøker har blitt distribuert til biblioteker, lokale læringssteder og universiteter i landet.

Skaper engasjement i Norge

Situasjonen i Afghanistan har havnet i skyggen av andre konflikter og hendelser. Vårt arbeid med å spre informasjon og skape engasjement rundt status for ytringsfrihet er derfor stadig viktigere. I 2023 inviterte vi en av Afghanistans mest kjente journalister, Lotfullah Najafizada, til samtale om situasjonen for pressefrihet i Afghanistan. Vi bisto også PEN Afghanistan med tilrettelegging da de inviterte til samtaler og litteraturkveld i Oslo i oktober.

Aktivisten Matiullah Wesa ble løslatt etter å ha tilbrakt 215 dager i fengsel. Sammen med PEN International arbeidet vi for hans løslatelse.

Kvinne, liv, frihet-kampen fortsetter

Norsk PEN skaper engasjement rundt sakene til fengslede forfattere og andre frie ytrere i Iran.

Som følge av masseprotestene over hele Iran i 2022, ble tusenvis av demonstranter arrestert og dømt basert på falske anklager, og regimet fortsatte å slå hardt ned på opposisjonelle stemmer i 2023.

En pådriver for Narges Mohammadi

Norsk PEN har arbeidet for og med Narges Mohammadi i en årrekke. At hun ble tildelt Nobels fredspris i 2023 viser viktigheten av å bidra til å synliggjøre hennes modige kamp for ytringsfrihet, kvinners rettigheter og mot dødsstraff. Norsk PEN aksjonerte for Mohammadi gjennom hele året, blant annet gjennom å vise hennes film 'White Torture' ved flere anledninger. I forbindelse med utdelingen av Nobelprisen i desember inviterte vi hennes familie, det iranske samfunnet i Norge, våre samarbeidspartnere, politikere og andre støttespillere til en mottakelse i Deichman Bjørvika for å hedre hennes kamp for frihet. I samarbeid med Norges Fredsråd og Amnesty arrangerte vi også fakkeltog for Mohammadi samme kveld som nobelprisutdelingen i Oslo fant sted. Vårt styremedlem Asieh Amini og tidligere styreleder Kjersti Løken Stavrum var blant appellantene, og flere tusen viste sin solidaritet da Mohammadis ektefelle og to tenåringsbarn hilste de fremmøtte fra balkongen på Grand Hotel før Nobelbanketten.

For menneskene bak murene

Tusenvis av frie ytrere sitter i dag fengslet i iranske fengsler. Gjennom dokumentaren 'White Torture' viste Mohammadi hvordan iranske myndigheter systematisk bruker isolasjon som straff. Dette er en effektiv, men umenneskelig måte å bryte ned et menneske på uten at det etterlater seg fysiske merker. Gjennom en rekke Iran-arrangementer synliggjorde vi situasjonen for frie ytrere og ytringsfrihet i landet. Norsk PEN jobber tett med den iranske diasporaen i Norge, ikke minst med de mange iranske fribyforfatterne vi har i vårt nettverk. Norsk PENs styremedlem Asieh Amini, og vår kommunikasjonsmedarbeider Benyamin Farnam, var sentrale i Norsk PENs Iran-arbeid i 2023.

Vise solidaritet

Å vite at noen bryr seg om en er livsviktig når man sitter fengslet. I 2023 var Narges Mohammadi og Mahvash Sabet, Baha'i-lærer og poet, blant dem som mottok varme hilsener fra PEN-medlemmer og andre i forbindelse med Norsk PENs postkortaksjoner.

Så lenge det er mennesker som sitter fengslet for sine ytringer, kommer Norsk PEN til å aksjonere for deres frihet. Vi gir oss ikke.

Dag Larsen, leder av Norsk PENs komité for fengslede forfattere.

Gratulerer med fredsprisen, Narges Mohammadi!

Til venstre: 1) Taghi Rahmani, menneskerettighetsforkjemper og Narges Mohammadis mann, under Norsk PENS mottakelse for fredsprisvinneren 7. desember; 2) den kurdiske duoen Hero & Frya, fribymusikere i Sverige, optrådte under markeringen for Narges Mohammadi 10. desember; 3) Asieh Amini, Norsk PENSs styremedlem, holdt innlegg under markeringen 10. desember.

Til høyre: 1) Narges Mohammadi; 2) Fakkeltog for Narges Mohammadi 10. desember.

Støtte til politiske fanger i Belarus

Norsk PEN aksjonerer for fengslede forfattere i Belarus.

Siden presidentvalget og masseprotestene i 2020, har situasjonen for ytringsfrihet i Belarus forverret seg kraftig. Over 1400 journalister, aktivister og andre politiske fanger sitter i dag fengslet, og mange hundre tusen har flyktet fra landet.

Gjennom solidarisk og økonomisk støtte til PEN Belarus, som har blitt tvunget i eksil, støtter Norsk PEN deres prosjekter for ytringsfrihet. PEN Belarus er en av de få organisasjonene som fortsatt opererer i landet, så støtte til deres arbeid for det frie ord er fundamentalt. Det innebærer å skape engasjement rundt sakene til fengslede forfattere, journalister og aktivister, inkludert PEN-medlemmene Ales Bjaljatski, Uladzimir Mackievič og Tatjana Vadalazjskaja. Norsk PENs komité for fengslede forfattere har Belarus som ett av to fokusland.

Påvirke myndigheter

Diktaturet i Belarus lever i skyggen av krigen i Ukraina, så en viktig del av Norsk PENs arbeid er å skape engasjement i Norge og internasjonalt. Vårt internasjonale arbeid skjer i tett samarbeid med PEN Internationals Belarus Action Group, og de nordiske PEN-sentrene, hvor vi blant annet har lagt press på våre respektive lands myndigheter for å sikre visumordninger for frie ytrere på flukt.

Fra Norsk PENs utstilling om fengslede forfattere og andre ytrere i fengsel, i samarbeid med biblioteker i Norge.

Ales Bjaljatski

Belarusisk menneskerettighetsforkjemper og forfatter dømt til 10 års fengsel

Ales Bjaljatski er en av de fremste menneskerettighetsforkjempere og skribentene i Belarus. I mars 2023 ble han dømt til 10 års fengsel for sitt menneskerettighetsarbeid, som av retten ble ansett som «ulovlige aktiviteter». Han er en av hundrevis av politiske fanger i Belarus.

Bjaljatski er grunnlegger og styreleder i Viasna, en av landets fremste organisasjoner for demokrati og menneskerettigheter.

I 2022 mottok han Nobels fredspris for sitt viktige arbeid.

Sett Ales Bjaljatski fri!

NORSK
PEN

Uladzimir Mackievič

Belarusisk forfatter, filosof og aktivist dømt til fem års fengsel

Uladzimir Mackievič var med å etablere Charter'97, et samfunnsinitiativ som arbeider for demokrati og menneskerettigheter i Belarus. Han ble arrestert 4. august 2021 og siktet for «organisering og forberedelse av handlinger som grovt krenker offentlig orden».

I februar 2022 stultestriket han i 13 dager i protest mot fengslingen og krevde at en dato for rettsmøtet skulle bli satt. Høringen startet 9. juni 2022 ved Minsk regionale domstol. Han ble dømt til fem års fengsel. Han er en av hundrevis av politiske fanger i Belarus.

Sett Uladzimir Mackievič fri!

NORSK
PEN

Styrker eritreiske ytrere i eksil

Norsk PEN har vært en pådriver for PEN Eritrea siden de ble etablert.

Eritrea er et av landene i verden med minst pressefrihet. Ved å sikre PEN Eritrea økonomisk støtte, bidrar vi til å støtte og synliggjøre forfulgte forfattere og andre ytrere i Eritrea og i eksil, og å styrke deres arbeid for ytringsfrihet, demokrati og menneskerettigheter. PEN Eritreas arbeid for ytringsfrihet har vokst betydelig over de tre siste årene, i synlighet, engasjement og gjennomslag. Senteret har særlig klart å mobilisere eritreiske kvinner ved å etablere en plattform for deres stemmer.

Siden det ikke er mulig å rapportere fritt i Eritrea, er organisasjonens arbeid med å spre kildekritisk informasjon om situasjonen for ytringsfrihet i landet viktig, og diasporaen som er kritisk til regimet anser PEN Eritrea som en pålitelig kilde.

Kina: Ingen livstegn fra uigurske Ilham Tohti

Ytringsfriheten er under press på flere områder i Kina, og overvåking og sensur bidrar til at få uttaler seg fritt, siden kritiske ytringer ofte får store konsekvenser. Spesielt er uigurer og andre minoriteter utsatt. Ilham Tohti er en av dem.

Den uigurske menneskerettighetsaktivisten, økonomien og Norsk PENs æresmedlem, Ilham Tohti, sitter fengslet på livstid i Kina. Tohti har i flere år vært en aktiv forkjemper mot diskriminering og undertrykkelse av uigurene i Kina. I 2014 ble Tohti arrestert og senere dømt til livstid i fengsel for såkalt «separatisme».

I 2023 fortsatte Norsk PEN å arbeide for Tohti. Blant annet ble titalls postkort med hilsener og omtanke tilsendt

ham gjennom vår postkortaksjon. Til tross for at Norsk PEN og andre menneskerettighetsorganisasjoner i ti år har aksjonert for hans løslatelse og frifinnelse, har kinesiske myndigheter ikke vist tegn til å friggi ham. Siste gang familien fikk livstegn fra Tohti var høsten 2016.

Ytringsfrihet i krig og konflikt

Besøkte kollegaer i Ukraina

Krigen i Ukraina, som er inne i sitt tredje år, har gått hardt utover ytringsfriheten og kultursektoren. Journalister som arbeider ved frontlinjen er særlig utsatt.

Norsk PENs styreleder, Ann-Magrit Austenå, og generalsekretær, Jørgen Watne Frydnes, dro ved to anledninger på besøk til våre kolleger i PEN Ukraina for å vise solidaritet og støtte til deres viktige arbeid. PEN Ukraina arbeider intenst med å fremme det frie ord og støtte frie ytrere. Blant annet sender de ukentlig litteratur til krigsområdene, slik at mennesker i alle aldre skal ha tilgang til bøker. Tilgang til litteratur kan bidra til å bevare håp og skape en hverdag i en vanskelig tid.

Victoria Amelina: PEN-medlem, forfatter og poet drept i et russisk angrep

Victoria Amelina var en forfatter, poet, menneskerettighetsforkjemper og grunnlegger av New York Literature Festival i Donetsk-regionen, i Øst-Ukraina. Amelina dokumenterte krigsforbrytelser begått av Russland i Ukraina som en del av organisasjonen «Truth Hounds». Hun var kjent for å ha avdekket krigsdagboken til den ukrainske forfatteren Volodymyr Vakulenko, som ble bortført av russiske styrker 24. mars 2022 og senere bekreftet drept. Victoria Amelina deltok på Norsk litteraturfestival på Lillehammer i slutten av mai 2023. Hun ble hardt skadet i et russisk missilangrep i Kramatorsk i Øst-Ukraina 27. juni 2023, og døde av skadene 1. juli 2023.

Protesterer mot angrep på journalister i Gaza

Situasjonen i Gaza tok en brutal vending som følge av Hamas sitt angrep på Israel 7. oktober. Israels voldsomme krigføring i Gaza har gått kraftig utover pressefriheten og journalister. 75 prosent av drap på journalister på verdensbasis i 2023 skjedde i Gaza. Av de totalt 99 journalistene som ble drept i 2023, var 72 palestinere.

Norsk PEN var raskt ute med å fordømme både Hamas sitt terrorangrep og Israels drap og angrep på journalister og andre sivile på Gaza og i Vestbredden, som strider tvert med grunnleggende rettigheter. Etter at israelske soldater tok seg inn og begikk hæververk på kulturinstitusjonen The Freedom Theatre i flyktningleiren Jenin på Vestbredden i desember, var vi også raskt ute med å fordømme dette. Vi uttrykte vår støtte til The Freedom Theatre og til kunstnerisk leder ved teateret, Ahmed Tobasi, som ble arrestert.

Ytringsfriheten er ofte det første som rammes i krig og konflikt. Derfor er det uhyre viktig at vi støtter de som er på bakken, journalistene og andre formidlere, slik at verden får sannferdig informasjon.

Jørgen Watne Frydnes,
Norsk PENs generalsekretær

Til venstre: 1) Ahmed Tobasi (skuespiller i The Freedom Theatre på Vestbredden); 2) Agnete G. Haaland (Norsk PENs nestleder) holdt appell under Gaza-markeringen i Oslo 16. desember; 3) Kjersti Løken Stavrum (daværende styreleder i Norsk PEN) på Ukraina-markering.

Til høyre: 1) Bøker som PEN Ukraina sender ukentlig til krigsområder i Ukraina; 2) Jørgen Watne Frydnes (Norsk PENs generalsekretær) og Maksym Sytnikov (PEN Ukrainas nestleder).

Hvordan vi støtter ytrere i fengsel

Vi jobber for at fengslede forfattere, journalister og andre ytrere skal settes fri.

Det viktigste man gjør for de som sitter fengslet for sine ytringer, er å vise dem at de ikke er glemt og fortsette å aksjonere for deres frihet.

Postkortaksjon for fengslede forfattere, journalister og kunstnere

Postkortaksjonen er en av Norsk PENs kjerneaktiviteter og en lang tradisjon. Ved å sende postkort med hilsener og omtanke viser vi fengslede ytrere at de ikke er glemt av omverdenen, og at vi arbeider for deres sak. Dette enkle, men meningsfulle initiativet har stor betydning både for de fengslede ytrerne og deres familier. Tilbakemeldingene vi har fått er at postkortene bidrar til å holde oppe håpet og motet deres. I 2023 ble flere hundre postkort skrevet av Norsk PENs medlemmer og andre i Bergen, Stavanger og Oslo, og sendt til fengslede ytrere over hele verden, deriblant til Narges Mohammadi i Iran, İlhan Sami Çomak i Tyrkia, Ales Bjaljatski i Belarus, İlham Tohti i Kina, og Julian Assange i England.

Sprer kunnskap på biblioteker

Bibliotekene er demokratiske møtesteder for kunnskap og skrivekunst. Nettopp derfor inviterte vi de største bibliotekene i landet til å gi forfulgte forfattere tiltrengt oppmerksomhet. I forbindelse med Fengslede Forfatteres Dag, 15. november, spredte Norsk PEN, Deichman Bjørvika, Bergen bibliotek, Sølvsberget bibliotek, Trondheim bibliotek, Kristiansand bibliotek og Drammen bibliotek informasjon om

fengslede forfattere, poeter, journalister og andre frie ytrere til tusenvis av besøkende på bibliotekene. Kampanjen foregikk på sosiale medier og i form av fysiske utstillinger i bibliotekene.

Protestbrev og ambassadebesøk

Vi driver målrettet påvirkningsarbeid opp mot myndigheter og deres ambassader her i Norge. Blant annet sender vi protestbrev til relevante myndigheter med krav om løslatelse og frifinnelse av ytrere vi aksjonerer for, samt oppfordrer PEN-medlemmer og andre til å gjøre det samme. Aksjonen gjøres i samarbeid med PEN International.

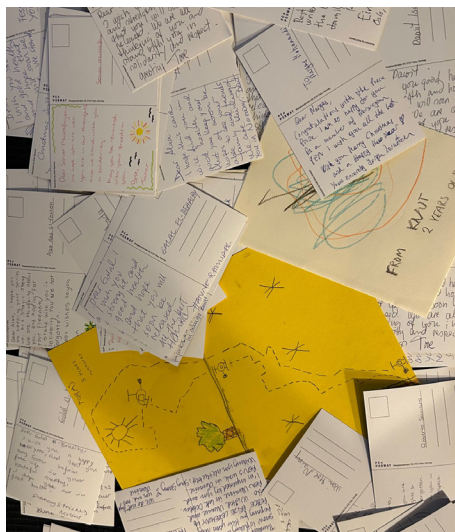
Noen av de vi har aksjonert for i 2023:

- Julian Assange, Australia
- Uladzimir Mackievič, Belarus
- Ales Bjaljatski, Belarus
- Katsjaryna Andrejeva, Belarus
- Maksim Znak, Belarus
- Uladzimir Matskevityj, Belarus
- María Cristina Garrido Rodríguez, Cuba
- Galal El-Behairy, Egypt
- José Rubén Zamora Marroquin, Guatemala
- Narges Mohammadi, Iran
- Mahvash Sabet, Iran
- Toomaj Salehi, Iran
- İlham Tohti, Kina
- Go Sherab Gyatso, Kina/Tibet
- Soulaïman Raïssouni, Marokko
- Wai Moe Naing, Myanmar
- Bahati Innocent, Rwanda
- Osman Kavala, Tyrkia
- İlhan Çomak, Tyrkia
- Server Mustafayev, Ukraina
- Victoria Amelina, Ukraina
- Iryna Danylovyč, Ukraina

Til venstre: 1) Ann-Magrit Austenå (Norsk PENs styreleder) skriver kort til fengslede ytrere; 2) Postkortaksjon på Deichman Grunerløkka.

Til høyre: 1) Postkortaksjon på Sølvberget i Stavanger hvor Jan H. Landro (leder for Norsk PEN avd. Vestlandet) og Leikny Haga Indergaard (styremedlem i Norsk PEN avd. Vestlandet) skriver postkort; 2) Elisabeth Solberg Holm og Elisabeth Salvesen (medlemmer i Norsk PENs komité for fengslede forfattere) på postkortaksjon på Deichman Grunerløkka.

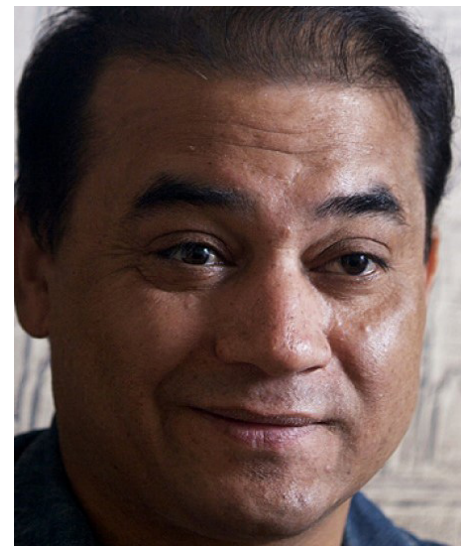

Norsk PENs æresmedlemmer

Norsk PENs æresmedlemmer er forfulgte forfattere, journalister og andre frie ytrere som vi forplikter oss til å følge opp ekstra tett og å støtte i deres kamp for frihet og grunnleggende rettigheter.

Våre æresmedlemmer:

- Asli Erdoğan, Tyrkia
- Khadija Ismayilova, Aserbajdsjan
- Narges Mohammadi, Iran
- Edward Snowden, USA
- Can Dündar, Tyrkia
- İlhan Çomak, Tyrkia
- Julian Assange, Australia
- İlham Tohti, Kina
- Salman Rushdie, USA

Nytt æresmedlem: Salman Rushdie

Da Rushdie ble angrepet med kniv 12. august i 2022, var det også et direkte angrep på vår alles ytringsfrihet. Det viste viktigheten av å verne om litteraturen, og forfatteres rett til fri ytring.

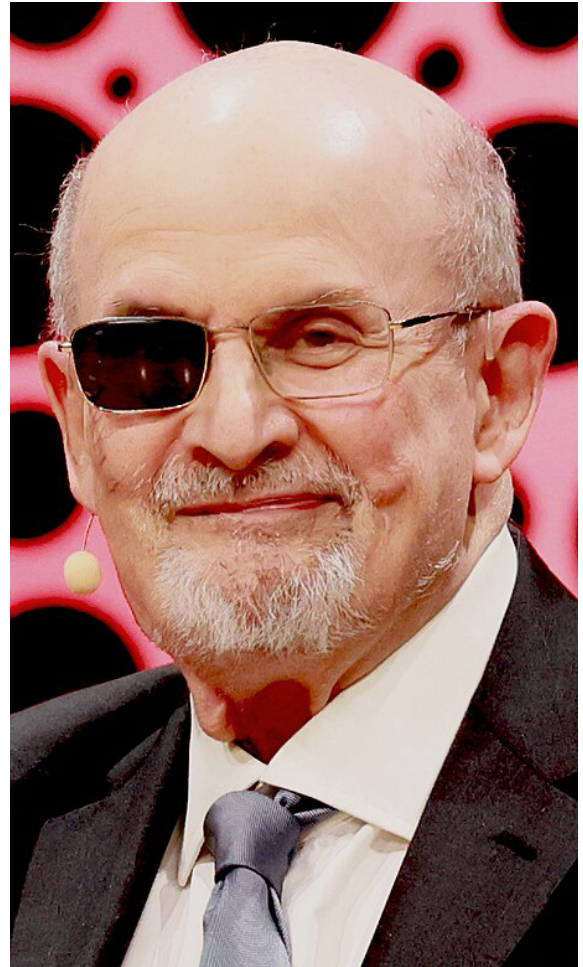
Rushdies omfattende forfatterskap har sitt tyngdepunkt i fortellingenes kraft, troen på at historier knytter mennesker sammen, og overbevisningen om at litteraturen er nødvendig indremedisin for alle. I sitt forfatterskap kretser Rushdie rundt sammenhenger og brudd mellom kulturer. Hans litterære verker viser mot til å sette ord på utfordrende temaer, noe han har betalt en høy pris for.

Det iranske regimets dødsdom mot ham i 1989, og de mange årene i dekning kunne brakt ham til taushet, men Rushdie har ikke gitt opp kampen for det frie ord.

Salman Rushdie har også en tilknytning til Norge. Siden mordforsøket i 1993 på Aschehougs daværende forlagssjef (og senere mangeårig styreleder i Norsk PEN) William Nygaard, som utga boken Sataniske Vers på Aschehoug, har Norsk PEN engasjert seg i både Rushdie-saken og Nygaard-saken.

Salman Rushdie var en av initiativtakerne til den internasjonale fribyordningen. Som følge av dette, har hundrevis av forfulgte forfattere, journalister og kunstnere fått beskyttelse og mulighet til å fortsette sitt arbeid i en av de mange fribyene i nettverket.

Med utnevnelsen av Rushdie som æresmedlem i Norsk PEN, forplikter vi oss til å arbeide for Rushdie og hans kamp for det frie ord, som blir viktigere i en stadig mer polarisert verden.

30 år siden attentatet på William Nygaard

11. oktober 2023 var det 30 år siden drapsforsøket på William Nygaard, fordi han som forlagssjef i Aschehoug utga boken Sataniske vers. Norsk PEN krever at det opprettes en uavhengig offentlig granskningskommisjon som gjennomgår politiets innsats i saken.

Ossietzkyprisen til Julian Assange

Julian Assange mottok Ossietzkyprisen 2023 for sitt kritiske arbeid med å avdekke kritikkverdige forhold om USA og deres alliertes krigføring i Afghanistan og Irak.

Som redaktør og publisist har Assange spilt en avgjørende rolle i å avdekke krigsforbrytelser, og ulovlig fengsling og tortur av fanger på Guantánamo.

De konfidensielle dokumentene Assange publiserte gjennom WikiLeaks i 2010, utløste nødvendige debatter om legitimiteten til krigshandlinger begått av USA, en av Norges viktigste allierte. Avsløringene har gitt verdifull innsikt i USAs maktmisbruk, som offentligheten kanskje aldri ville hatt uten Assange.

Assange har måttet betale en høy pris for sitt arbeid for retten til informasjon. Som følge av WikiLeaks-avsløringene, risikerer Assange nå å bli utlevert til USA under spionparagrafen, hvor han kan bli dømt til opp til 175 år i et amerikansk høysikkerhetsfengsel. Assange har siden 2019 sittet isolert i det britiske fengselet Belmarsh, hvor hans helse har blitt dramatisk forverret. En tiltale vil kunne få alvorlige konsekvenser for presse- og ytringsfriheten globalt og true journalisters rettssikkerhet, også her i Norge. En forutsetning for demokratiet, er borgernes rett til informasjon. Det kan derfor sies at Julian Assange, gjennom WikiLeaks, har forsvart demokratiets kjerne.

Stella Assange, hans kone og forsvarer, mottok prisen på hans vegne, siden han selv sitter fengslet. Utdelingen av

Rune Ottosen (leder av Norsk PENs Assange-utvalg), Stella Assange (Assanges kone og forsvarer), Jørgen Watne Frydnes (Norsk PENs generalsekretær), Ann-Magrit Austenå (Norsk PENs styreleder) 15. november 2023.

Ossietzkyprisen fant sted på Fengslede Forfatters Dag, 15. november 2023.

Aksjonerer for løslatelse av Assange

Norsk PEN har i flere år aksjonert for Assanges løslatelse og skapt engasjement rundt hans sak. I 2023 inviterte vi til filmvisning av dokumentaren *Ithaka*, som handler om Assange, etterfulgt av en samtale med hans kone og forsvarer, Stella Assange. I tillegg fikk vi publisert en rekke kronikker i norske medier, og stilte opp i flere intervjuer for å rette søkelyset på hans urettmessige fengsling og hva den har å si for ytringsfriheten verden over. Vi opplever at engasjementet for Assanges sak fikk større oppslutning i Norge i 2023, som viser viktigheten av denne typen arbeid.

Ossietzkyprisen i snart 30 år

Siden 1994 har Norsk PENs Ossietzkypris blitt tildelt en person, gruppe eller institusjon som over tid, eller i forbindelse med en spesiell sak eller hendelse, har gjort en særlig innsats for ytringsfriheten.

Prisvinnere:

2023: Julian Assange
2022: Shabana Rehman
2021: Frie ytrere fra Afghanistan
2020: Satiretegnerne i Norge
2019: Afshin Ismaeli
2018: Ahmedur Rashid Chowdury (Tutul)
2017: Tormod Heier
2016: Edward Snowden
2015: Ulrik Imtiaz Rolfsen
2014: Sidsel Wold
2013: Sidsel Mørck
2012: Deeyah Khan
2011: Mohammad Mostafaei
2010: Mansour Koushan
2009: Mohammed Omer
2008: Chungdak Koren og Francis Sejersted
2007: Democratic Voice of Burma
2006: Ebba Haslund
2005: Fakhra Salimi
2004: Aage Storm Borchgrevink
2003: Stavanger Kommune
2002: Elisabeth Eide
2001: Sigmund Strømme
2000: Britt Karin Larsen
1999: Wera Sæther
1998: Ketil Lund
1997: Haakon Børde
1996: Koigi wa Wamwere
1995: Johanna Schwarz
1994: Axel Jensen

Vi minnes Shabana Rehman (1976-2022)

Shabana Rehman ble tildelt Ossietzkyprisen 2022. Rehman beriket den norske offentligheten med humor, satire og klokskap i flere tiår. Hun gikk bort 29. desember 2022 etter ett års alvorlig sykdom, og Norsk PEN var til stede under begravelsen hennes i januar 2023. Norsk PEN vil minnes henne med takknemlighet og respekt. Shabana hadde mange prosjekter foran seg, og vi skulle ønske vi kunne hatt henne blant oss i mange år til.

Arrangementer i 2023

I løpet av 2023 gjennomførte Norsk PEN 28 arrangementer, markeringer og åpne møter i Norge og internasjonalt.

En viktig del av Norsk PENs arbeid er å skape engasjement og styrke kunnskapen rundt ytringsfrihetssaker i Norge og internasjonalt. Vi gjennomfører derfor en rekke arrangementer med nettopp dette som mål. I tillegg mener vi at det å delta i samtaler og debatter om utfordrende og viktige temaer på en konstruktiv og engasjerende måte har stor verdi.

Februar

2. februar: Fakkeltog til støtte for våre kolleger i Iran. Sammen med 25 andre organisasjoner i kulturbransjen arrangerte Norsk PEN et fakkeltog, etterfulgt av en stille markering foran den iranske ambassaden i Oslo. Fakkeltog var for å vise solidaritet med forfattere og andre frie ytrere i Iran som er forfulgt eller fengslet for å ha brukt sin ytringsfrihet.

10.-12. februar: Postkortaksjon for fengslede forfattere, journalister og kunstnere. I forbindelse med LitFestBergen, inviterte Norsk PEN avd. Vestlandet til en postkortaksjon for å skrive en hilsen til forfattere, journalister og andre frie ytrere som sitter fengslet verden over. Medarrangør: Bergen Internasjonale Litteraturfestival.

Mars

15. mars: Lansering av Salman Rushdies Seiersbyen. Lanseringen tok for seg hva det frie ord koster forfattere og kunstnere over hele verden. I samtalen deltok Karin Haugen, litteraturviter, Mohamed Abdi, lærer og skribent, og litteraturkritiker Bernhard Ellefsen. Samtalen ble ledet av forlagsredaktør Maria Horvei. Arrangementet fant sted på Litteraturhuset i Oslo. Medarrangør: Aschehoug.

17. mars: Kulturfeltets Ukraina-markering. Under fanen 'Solidaritet med Ukraina' samlet Norsk PEN og en rekke andre kulturorganisasjoner seg til en kraftfull markering med appeller og kunstneriske innslag. Kjersti Løken Stavrum, daværende styreleder i Norsk PEN, holdt en appell. Markeringen fant sted utenfor Russlands ambassade. Hovedarrangør: Forleggerforeningen og Aschehoug.

21. mars: Kjære ChatGPT, kan du gjøre matteleksen min? Norsk PEN avdeling Vestlandet inviterte til samtale om teknologiens innvirkning på ytringsfrihet. I samtalen deltok professor Jill Walker Rettberg, Universitetet i Bergen, og Guri Fjeldberg, styremedlem i Norsk PEN avdeling Vestlandet. Arrangementet fant sted på Bergen offentlige bibliotek. Medarrangører: Bergen offentlige bibliotek og Utdanningsforbundet.

28. mars: Varslingsregler i forsvaret og politiet. Hvorfor det er så vanskelig å praktisere de alminnelige varslingsreglene innen politiet og forsvaret? I samtalen deltok Kristine Solhaug, varsler og oversersjant i Hans Majestet Kongens Garde, Ole Boe, professor i organisasjon og

ledelse ved Politihøgskolen, Gunnar Holm Ringen, partner i PWC, og Lena Kvarving, Oberstløytnant. Arrangementet fant sted på Litteraturhuset i Oslo.

April

13. april: Kvinne, liv, frihet – opprør i Iran. Samtale om situasjonen for ytringsfrihet i Iran med stortingsrepresentant Mahmoud Farahmand, forfatter Mina Bai, og internasjonal sekretær i LO, Liv Tørres. Musikalsk innslag ved Hossain Neizan og dikt fremført av Mehdi Mousavi. Arrangementet fant sted på Litteraturhuset i Oslo.

24. april: Murong Xuecun, Kina-forfatter på flukt forteller om pandemien, sensur og frykten for Taiwan-krig. Foredrag og samtale med en av Kinas fremste samfunnsdebatter, Murong Xuecun, om situasjonen for ytringsfrihet og sensur i Kina. Arrangementet fant sted på Litteraturhuset i Oslo.

25.-29. april: Postkortaksjon for fengslede forfattere, journalister og kunstnere. I forbindelse med "Forstå verden"-uka arrangert av friby Stavanger, inviterte Norsk PEN avd. Vestlandet til en postkortaksjon for å skrive en hilsen til forfattere, journalister og andre frie ytrere som sitter fengslet verden over. Det ble skrevet 86 postkort. Arrangementet fant sted på Sølvberget. Medarrangør: Sølvberget.

26. april: Åpent møte med Norsk PENs avdeling Vestlandet. Norsk PENs avdeling på Vestlandet inviterte til et åpent møte om sitt arbeid. Leder av Norsk PEN avdeling Vestlandet, Jan H. Landro, ledet samtalen.

Mai

3. mai: Markering ved monument over norske illegale aviser. Norsk PEN og andre organisasjoner hedret de 212 personene som i Norge mistet livet fordi de publiserte illegale aviser under andre verdenskrig. Markeringen skjedde ved monumentet for norske illegale aviser i Hydroparken i Oslo. Stella Assange deltok som gjest.

3. mai: Julian Assange kamp er vår alles kamp for retten til sannhet. På Den internasjonale dagen for pressefrihet inviterte Norsk PEN til filmvisning av filmen Ithaka. Stella Assange, Assanges kone og forsvarer, innledet samtalen med å snakke om situasjonen til Julian Assange. Arrangementet fant sted på Pressens hus.

9. mai: Hva skjer med litteraturen i et diktatur? En samtale om hvordan man bevarer litteratur i diktatur, med Behrouz Boochani, kurdisk-iransk skribent og filmprodusent, Andrej Rogatchevski, professor i russisk litteratur og kultur, og Sergej Lebedev, skribent og Putin-kritiker. Samtalen var ledet av Ingeborg Volan, styremedlem i Norsk PEN. Arrangementet fant sted på Litteraturhuset i Oslo.

Venstre: Rune Ottosen (leder for Norsk PENs Assange-utvalg), Stella Assange (Assanges kone), og Kjersti Løken Stavrum (daværende styreleder i Norsk PEN), på markering på Pressefrihetens dag.

Høyre: Annette Groth og Siri Gedde-Dahl (medlemmer av Norsk PENs pressefrihetsutvalg), Dr. B. Bala Bhaskar (Indias daværende ambassadør i Norge), Thomas Spence (leder av Norsk PENs pressefrihetsutvalg), i møte på den indiske ambassaden i Oslo, 3. mai 2023.

Øverst til venstre: 1) Ingeborg Kværne (Norsk PENs fribykoordinatør) på fribyordningens nettverksmøte; 2) Gunhild Wærness (Norsk PENs daværende kontorleder) og Agnete G. Haaland (nestleder i Norsk PEN) på Iran-markering; og 3) Mehdi Mousavi, poet fra Iran.

Øverst til høyre: 1) Norsk PENs møte på Europaparlamentet i Brussel med fokus på rettssikkerhet i Tyrkia.

23. mai: Ukraina: Krigens tilstand. Samtale om hvordan Russlands krigføring i Ukraina er en trussel mot Ukrainas historie og kultur, med Julia Musakovska, poet, Andriy Lyubka, forfatter og essayist, og samtalen var ledet av Bernhard Mohr. Musikalsk innslag av Nina Gromova. Arrangementet fant sted på Litteraturhuset i Oslo. Medarrangør: Den Ukrainske Forening i Norge.

Juni

2. juni: Hva er fremtiden for rettsstaten og pressefriheten i Tyrkia? Norsk PEN inviterte til en rundebordssamtale på Europaparlamentet i Brussel som tok for seg det juridiske systemet i Tyrkia, og situasjonen for kurdiske medier. I panelet satt Erinç Sağkan, president i den tyrkiske advokatforeningen, og Nurcan Baysal, kurdisk journalist og menneskerettighetsforkjemper. I møtet deltok parlamentsmedlemmer, advokater og diplomater. Møtet var i samarbeid med Tyrkias Rapportør og parlamentsmedlem, Nacho Sánchez Amor.

September

13. september: Afghansk stjernejournalist i Oslo. En av Afghanistans mest kjente journalister, Lotfullah Najafizada, snakket om situasjonen for pressefrihet i Afghanistan. Arrangementet fant sted på Litteraturhuset i Oslo. Medarrangører: Afghanistankomiteen og Norsk Journalistlag.

20.-24. september: Postkortaksjon for fengslede forfattere, journalister og kunstnere. I forbindelse med Kapittelfestivalen i Stavanger, inviterte Norsk PEN avdeling Vestlandet til en postkortaksjon for å skrive en hilsen til forfattere, journalister og andre frie ytrere som sitter fengslet verden over. Det ble skrevet 110 kort til fengslede aktivister. Medarrangør: Kapittelfestivalen.

Oktober

19. oktober: Unge stemmer og mediehus i Kristiansand. Norsk PEN inviterte elever i videregående skole til en samtale om utfordringer og muligheter ved å ytre seg i medier, etterfulgt av en rundebordssamtale mellom elevene og unge redaktører i lokalaviser. I samtalen deltok journalistene Joel Nziza, Josefine Mikalsen og Johanne Ousdal, og den ble ledet av Eliana Hercz, tidligere medlem av Ungdommens ytringsfrihetsråd. Arrangementet fant sted på Folkebiblioteket Kristiansand.

20. oktober: Unge stemmer og mediehus i Stavanger. Norsk PEN inviterte elever i videregående skole til en samtale om utfordringer og muligheter ved å ytre seg i medier, etterfulgt av en rundebordssamtale mellom elevene og unge redaktører i lokalaviser. I samtalen deltok journalistene Stella Marie Brevik, Luqman Wadood og Kristina Renberg, og den ble ledet av Eliana Hercz, tidligere medlem av Ungdommens ytringsfrihetsråd. Arrangementet fant sted på Sølvberget.

November

1. november: Hva er situasjonen for ytringsfriheten i Belarus? Norsk PEN inviterte til en samtale om situasjonen for ytringsfrihet i Belarus. Med i samtalen var leder i PEN Belarus, Taciana Niadbaj, daglig leder i PEN Belarus, Iryna Kozika, og prosjektleder for Belarus i Den norske Helsingforskomiteen, Aliaksandra Safonava. Samtalen var ledet av generalsekretær i Norsk PEN, Jørgen Watne Frydnes. Diktopplesning ved Dmitri Strotsev og Hanne Ramsdal. Arrangementet fant sted på Litteraturhuset i Oslo.

12. november: Aktivisme og straff i dagens Iran. Visning av filmen 'White torture' i samarbeid med Film fra Sør, fulgt av en samtale om bruken av isolat i iranske fengsler med professor i psykologi ved UiO, Nora Sveaas og den iranske fribyforfatteren Moloud Hajizadeh. Norsk PENs styremedlem, Ingeborg Volan, ledet samtalen. Arrangementet fant sted på Vika kino.

15. november: Utdeling av Ossietzkyprisen 2023. Ossietzkyprisen 2023 ble tildelt Julian Assange. Prisen ble tatt imot av hans kone, Stella Assange. Prisutdelingen fant sted på Litteraturhuset i Oslo.

25. november: Status for ytringsfrihet i Afghanistan. Norsk PEN var samarbeidspartner til PEN Afghanistans arrangement om den nåværende situasjonen for ytringsfrihet og kvinners rettigheter i Afghanistan. Elisabeth Eide, leder for Norsk PENs Afghanistanutvalg, var med i panelet. Arrangementet fant sted på Litteraturhuset i Oslo.

28. november: Maktbalansen i klasserommet. Samtale om Opplæringslovens kapittel 9A og om hvem som definerer mobbing. Med i panelet var forsker fra Raftostiftelsen, Solveig Moldrheim, leder for Utdanningsforbundet i Bergen, Bente Myrvold, Mobbeombud i Vestland, Hildegunn Hodneland, og lærer Ole Magnus Dalland. Samtalen var ledet av Guri Fjeldberg. Arrangementet fant sted på Høgskulen på Vestlandet.

30. november: Hva kan Norge gjøre for å beskytte demokratiet i Taiwan? En samtale om hva Norge kan gjøre for å beskytte demokratiet i Taiwan, som er et av regionens få velfungerende demokratier. I samtalen deltok Venstre-leder Guri Melby, tidligere gjesteforeleser ved Taipei Tech, Eivind Røssaak, og professor ved Forsvarets høgskole, Øystein Tunsjø. Moderator var leder for Kina-utvalget, Trine Angelskår. Arrangementet fant sted på Litteraturhuset i Oslo.

Desember

7. desember: Mottakelse for Narges Mohammadi. I forbindelse med utdelingen av Nobels fredspris til Narges Mohammadi, inviterte Norsk PEN til en mottakelse for hennes familie, den iranske diasporaen i Norge, politiske og samarbeidspartnere på Deichman Bjørvika. Taghi Rahmani, Narges Mohammadis mann, og stortingspresident Masoud Gharakhani var blant talerne under seremonien. Mottakelsen var i samarbeid med friby Oslo/Deichman Bjørvika.

9. desember: Postkortaksjon for fengslede forfattere, journalister og kunstnere. Norsk PEN inviterte til en postkortaksjon for å skrive en hilsen til forfattere, journalister og andre frie ytrere som sitter fengslet verden over. Postkortaksjonen fant sted på Deichman Grünerløkka.

10. desember: Fakkeltog for fredsprisvinner: Narges Mohammadi. Fakkeltog gikk fra Jernbanetorget til Grand Hotel, der Narges Mohammadis familie tok imot vår hyllest. Appellantene var blant annet generalsekretær i Amnesty International Norge, John Peder Egenæs, tidligere styreleder i Norsk PEN, Kjersti Løken Stavrum, og styremedlem i Norsk PEN, Asieh Amini fra Iran. Musikk ved Birgitte Grimstad, koret Diandre, Sara og Arash, Hero og Frya (kurdiske fribymusikere i Umeå) og Amanda Delara. Medarrangører: Norges Fredsråd og Amnesty.

Til venstre: 1) Journalist Lotfullah Najafizada fra Afghanistan; 2) Samtale om ytringsfrihet i Ukraina med forfatter Andriy Lyubka, poet Julia Musakovska, og journalist Bernhard Mohr.

Til høyre: 1) Ingeborg Volan (Norsk PENS styremedlem), Nora Sveaass (UiO professor), og Moloud Hajizadeh (fribyforfatter fra Iran); 2) Forfatter Murong Xuecun på Norsk PENS arrangement 24. april; 3) Eivind Røssaak (tidl. gjesteforeleser ved Taipei Tech), Guri Melby (Venstre-leder), Trine Angelskår (leder for Norsk PENS Kina-utvalg), og Øystein Tunsjø (professor ved Forsvarets høgskole), på arrangement 30. november.

Organisasjon

Styret

Faste medlemmer frem til årsmøtet 9. mai 2023: Kjersti Løken Stavrum (leder), Agnete G. Haaland (nestleder), Ingeborg Volan, Asieh Amini, Kai Eide, Kai Sibbern, Øivind Hånes, Teresa Grøtan, Sigbjørn Mostue. Varamedlemmer: Marta Breen, Torjer Andreas Olsen og Sarah Zahid.

Faste medlemmer etter årsmøtet 9. mai 2023: Ann-Magrit Austenå (leder), Agnete G. Haaland (nestleder), Ingeborg Volan, Asieh Amini, Teresa Grøtan, Andrew Kroglund, Sigbjørn Mostue, Sarah Zahid, Amund Trellevik. Varamedlemmer: Hilde Hagerup, Torjer Andreas Olsen, Stian Bromark.

Styret møtes annenhver måned. Det ble avholdt et faglig seminar med styre og ansatte. Koranbrenning var blant temaene på agendaen, hvor juristen Anine Kierulf holdt foredrag etterfulgt av en samtale.

Administrasjon

- Generalsekretær: Hege Newth (frem til juni 2023)
- Generalsekretær: Jørgen Watne Frydnes (startet oktober 2023)
- Kontorleder: Gunhild Wærness (frem til oktober 2023)
- Nasjonal fribykoordinator: Ingeborg Kværne
- Kommunikasjonsrådgiver: Siri Berge Engerud
- Kommunikasjonsmedarbeider: Benyamin Farnam
- Prosjektkoordinator: Jenny Heradstveit
- Tyrkia-rådgiver: Caroline Stockford
- Juridisk rådgiver: Şerife Ceren Uysal
- Researcher: Kiyya Baloch (startet oktober 2023)

Arbeidsutvalg

Frem til årsmøtet 2023: Kjersti Løken Stavrum (leder), Agnete Haaland (nestleder), Kai Eide og Ingeborg Volan.

Etter årsmøtet 2023: Ann-Magrit Austenå (leder), Agnete G. Haaland (nestleder), Ingeborg Volan og Amund Trellevik.

Valgkomiteen

Frem til årsmøte 2023: Brit Bildøen (leder), Rune Ottosen, Thomas Spence og Arne Svingen.

Etter årsmøtet 2023: Kjersti Løken Stavrum, Rune Ottosen, Arne Svingen og Thomas Spence.

Utvalg og komiteer

Komiteen for fengslede forfattere: Dag Larsen (leder), Asieh Amini, Eystein Hanssen, Elisabeth Solberg Holm, Jørgen Lorentzen, Sanne Mathiassen, Hege Newth, Hanne Ramsdal og Elisabeth Salvesen.

Afghanistanutvalget: Elisabeth Eide (leder), Kai Eide, Amund Bjorsnes, Eugene Schoulgin, Hasina Shirzad og Kristin Elisabeth Solberg.

Assange-utvalget: Rune Ottosen (leder), Mads Andenæs, Erling Borgen, Thorbjørn Jagland, William Nygaard og Eva Stenbro.

Kinautvalget: Trine Angelskår (leder), Inger Bentzrud, Harald Bøckman og Sigbjørn Mostue.

Pressefrihetsutvalget: Thomas Spence (leder), Siri Gedde-Dahl, Annette Groth, Nina Kristiansen og Kjersti Løken Stavrum.

Utvalget for Øst- og Sentral-Europa: Astrid Sverresdotter Dypvik, Agnete G. Haaland, Øyvind Strømmen, Amund Trellevik og Ingrid Vik.

Varslerutvalget: Kai Sibbern (leder), Rune Ottosen og Trond Strøm.

Utvalg for litteratur og kunst: Kari Brænne, Gerd Johnsen, Ingeborg Volan og Arne Svingen.

Avdeling Vestlandet

Norsk PEN avdeling Vestlandet er Norsk PENs lokallag med hovedsete i Bergen. Norsk PEN Vestlandet ble etablert i 2016 for å befeste det gode engasjementet for ytringsfriheten blant Norsk PENs medlemmer på Vestlandet. Norsk PEN avdeling Vestlandet har et eget styre, og arrangerer egne seminarer og programmer.

Styrets sammensetning før årsmøtet 2023: Jan H. Landro (leder), Leikny Haga Indergaard, Guri Fjeldberg, Bjørn Sortland og Toril Hanssen (varamedlem)

Styrets sammensetning etter årsmøtet 2023: Jan H. Landro (leder) Leikny Haga Indregard Guri Fjeldberg, Christian Fr. Stabell, Toril Hanssen (varamedlem).

Norsk PENs støttespillere / samarbeidspartnere:

- Den norske Forleggerforening
- Dramatikerforbundet
- Fritt Ord
- Kritikerlaget
- Kulturrådet
- Must AS
- Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere
- Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening
- Norsk Journalistlag
- Norsk Oversetterforening
- UNESCO
- Utenriksdepartementet

Norsk PENs styre. Øverst til venstre: Jørgen Watne Frydnes (generalsekretær), Amund Trellevik, Stian Bromark, Sigbjørn Mostue, Sarah Zahid, Hilde Hagerup, Ingeborg Volan, Agnete G. Haaland, Ann-Magrit Austenå, Andrew Kroglund og Teresa Grøtan.

Økonomi

De totale driftsinntektene utgjorde kr 9 826 288 i 2023, mot kr 9 744 660 i 2022. Driftskostnadene viser kr 10 723 333, mot kr 10 247 322 i 2022. Årsresultatet i 2022 ble et driftsunderskudd på kr 923 320. Se note som forklarer underskuddet.

Driften av Norsk PEN ble i 2022 støttet med gode bidrag fra: Den norske Forleggerforening, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Norsk Journalistlag, Norsk Oversetterforening, Dramatikerforbundet, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere og Kritikerlaget. Sammen med medlemskontingentene og prosjektkoordineringsbidrag fra UD-finansierte prosjekter dekker disse midlene faste driftskostnader. Norsk PEN mottok prosjektstøtte fra Fritt Ord, Kulturrådet og Norsk PENs fond for ytringsfrihet.

Norsk PENs internasjonale arbeid ble i hovedsak finansiert av UD. I dette arbeidet inngår stillingen som nasjonal fribykoordinator, stipend til de norske fribyene, et stort arbeid i Tyrkia, videreføring av støtten til PEN Afghanistan, samt støtte til PEN Internationals arbeid i Midtøsten og Afrika.

Regnskap og revisjon

Regnskapet er blitt ført av Hilde Kløvstad, Skagerak Økonomipartner AS. Revisor er Kåre Uppstrøm, Baker Tilly Grimrud & Co ANS.

Bankforbindelsen er Cultura Bank. Norsk PEN har en avtale om opprettelse av støttekonto i Cultura Bank.

Langsiktig finansiering – Norsk PENs fond for ytringsfrihet

Norsk PENs fond for ytringsfrihet etablert ble etablert 31. januar 2019. Følgende 12

stiftere har sjenerøst investert én million kroner hver til fondet: Amedia, Aschehoug, AS Forlagsfinans, Cappelen Damm, Dagbladets Stiftelse, Erik Must AS, Ferd AS, Gyldendal, Jostein Gaarder, NHST Media Group, Polaris Media og Schibsted ASA/Stiftelsen Tinius.

I tillegg har fondet mottatt bidrag fra støttespillerne Gunnar Sønstebys Minnefonds pris, Jan og Harald Møller, Gabi og Anette Gleichmann og en anonym giver.

Stiftelsens formål er å arbeide for ytringsfrihet, særlig gjennom å støtte Norsk PEN. Det ble tatt ut kr 500 000,- i avkastning fra fondet i 2023. Midlene ble tildelt Norsk PENs arbeid for ytringsfrihet etter søknad.

Styret i fondet i 2023: Kjersti Løken Stavrum (leder), Kai Sibbern, John Tørres Thuv, Jon Wessel-Aas og Marte Ingul.

**NORSK PEN
RESULTATREGNSKAP**

Alle beløp i NOK

	Note	<u>2023</u>	<u>2022</u>
DRIFTSINNTEKTER:			
Tilskudd Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening		160.000	230.000
Medlemskontingenter		307.804	348.440
Tilskudd Forleggerforeningen		250.000	250.000
Tilskudd Skribentorganisasjonene		61.600	75.000
Tilskudd Norsk Journalistlag		100.000	100.000
Tilskudd Kritikerlaget		10.000	10.000
Tilskudd Fritt Ord		400.000	550.000
Tilskudd Næringslivspartnere		300.000	0
Prosjektinntekter UD-midler	3	7.255.058	5.869.194
Tilleggsprosjekt tilskudd UD		0	94.732
Det Svenske konsulatet i Istanbul		-23.869	157.118
Tilskudd fra Kulturdepartementet - Gaveforsterkning		0	257.500
Tilskudd Kunnskapsdepartementet		0	60.000
Tilskudd Kulturrådet		0	550.000
Tilskudd andre prosjekter		22.000	20.815
Annen driftsinntekt		983.695	1.171.861
		<u>9.826.288</u>	<u>9.744.660</u>
Sum driftsinntekter			
DRIFTSKOSTNADER:			
Kontingenter		129.712	118.084
Lønnskostnad	4	2.580.314	1.960.653
Administrasjonskostnader	4	642.503	493.803
Prosjektkostnader UD-midler	3	7.073.652	5.869.194
Tilleggsprosjekt tilskudd UD		0	96.797
Prosjektkostnader andre prosjekter		297.152	1.708.791
		<u>10.723.333</u>	<u>10.247.322</u>
Sum driftskostnader			
Driftsresultat		<u>-897.045</u>	<u>-502.662</u>
FINANSINNTEKTER OG -KOSTNADER:			
Annen renteinntekt		15.252	0
Annen finansinntekt		5.264	4.339
Annen rentekostnad		39.454	289
Annen finanskostnad		7.337	0
		<u>-26.275</u>	<u>4.050</u>
Resultat av finansposter			
ÅRSRESULTAT		<u><u>-923.320</u></u>	<u><u>-498.612</u></u>
OVERFØRINGER:			
Overført fra annen egenkapital/til udekket tap		<u><u>-923.320</u></u>	<u><u>-498.612</u></u>

NORSK PEN
BALANSE PR. 31. DESEMBER

Alle beløp i NOK

<u>EIENDELER</u>	Note	<u>2023</u>	<u>2022</u>
OMLØPSMIDLER:			
Fordringer			
Medlemsfordringer	5	0	44.650
Andre kortsiktige fordringer		121.352	307.337
		<u>121.352</u>	<u>351.987</u>
Sum fordringer		<u>121.352</u>	<u>351.987</u>
Bankinnskudd			
	6	1.235.370	1.083.956
Sum omløpsmidler		<u>1.356.722</u>	<u>1.435.943</u>
SUM EIENDELER		<u>1.356.722</u>	<u>1.435.943</u>
 <u>EGENKAPITAL OG GJELD</u>			
EGENKAIPITAL:			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital		-709.394	213.926
Sum egenkapital		<u>-709.394</u>	<u>213.926</u>
 GJELD:			
Langsiktig gjeld			
Andre avsetninger for forpliktelser		115.983	216.785
 Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		494.036	38.256
Skyldig offentlige avgifter	7	168.942	133.862
Annen kortsiktig gjeld	3, 7	1.287.155	683.114
Gave til Fondet i jubileumsåret		0	150.000
		<u>1.950.133</u>	<u>1.005.232</u>
Sum kortsiktig gjeld		<u>1.950.133</u>	<u>1.005.232</u>
Sum gjeld		<u>2.066.116</u>	<u>1.222.017</u>
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		<u>1.356.722</u>	<u>1.435.943</u>

NORSK PEN

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET FOR 2023

Alle beløp i NOK

1. REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk for små foretak. Regnskapet er basert på de grunnleggende prinsipper som historisk kost, sammenlignbarhet, fortsatt drift, kongruens og forsiktighet. Transaksjoner regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt inntektsføres når den er opptjent. Utgifter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt inntektsføres. Årsregnskapet er avlagt etter samme prinsipper som i foregående år.

2. FORTSATT DRIFT

Norsk PEN går med et underskudd i 2023, noe som fører til at egenkapitalen er tapt pr. 31. desember 2023. Norsk PEN har godkjente prosjekter for 2024 som vil dekke de løpende kostnadene på prosjektene, samt annen driftsstøtte som vil brukes til å sikre en positiv inntjening. Norsk PEN budsjetterer med overskudd og positiv egenkapital allerede fra 2024.

3. UD-MIDLER

Norsk PEN har i 2023 mottatt kr 7.791.285 fra UD for 2023 i tillegg til ubrukte midler fra 2022 med kr 185.963. Prosjektmidler UD følger tidspunktet for gjennomføring av prosjektene, hvorpå kr 722.190 er overført fra 2023 til 2024.

4. YTELSE TIL ANSATTE OG TILLITSVALGTE

Det har i gjennomsnitt vært ansatt 5 årsverk i regnskapsåret. Det har ikke vært utbetalt godtgjørelse til styret i 2023.

Lønnskostnader	2023	2022
Lønninger	2.731.869	2.315.256
Arbeidsgiveravgift	470.638	420.722
Pensjonskostnader	511.493	383.669
Andre personalkostnader	56.819	16.200
Overført til prosjektrengskap	-1.190.505	-1.175.195
Totale lønnskostnader	2.580.314	1.960.653

NORSK PEN

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET FOR 2023

Alle beløp i NOK

5. MEDLEMSFORDRINGER

Fordringer er vurdert til laveste av pålydende og virkelig verdi. Det er ikke foretatt avsetning til mulig tap på medlemsfordringer pr. 31. desember 2023.

6. BUNDNE MIDLER BANKINNSKUDD

Bankinnskudd for skattetrekk	115.168
UD-midler høyrentekonto	105.670
UD-midler driftskonto	616.520
Andre bundne midler	115.983

Sum øremerkede midler	953.341 =====

7. AVSETNING ØREMERKEDE MIDLER

Ubenyttet tilskudd prosjektmidler	722.190
Skyldig forskuddstrekk	115.168
Annen avsetning	115.983

Sum avsetning øremerkede midler	953.341
Annen kortsiktig gjeld	1.112.775

Sum gjeld	2.066.116 =====

PENs Charter:

- 1.** Litteratur kjenner ingen grenser og må kunne spres fritt mellom mennesker, uavhengig av politisk eller internasjonal uro.
- 2.** Under alle forhold, og spesielt i krigstid, må kunstverk, menneskehetens åndsverk i vid forstand, ikke utsettes for nasjonalt eller politisk press.
- 3.** PENs medlemmer skal til enhver tid bruke den innflytelse de måtte ha til å fremme forståelse og gjensidig respekt mellom nasjoner og folkegrupper. De forplikter seg til å gjøre sitt ytterste for å bekjempe alt hat og fremme idealet om fred og likeverd for alle mennesker.
- 4.** PEN forsvarer prinsippet om at tanker skal flyte uhindret innen hver enkelt nasjon og mellom nasjonene, og medlemmene forplikter seg til å kjempe mot enhver form for undertrykkelse av ytringsfrihet i eget land og – så sant det er mulig – også i global sammenheng. PEN bekjenner seg til en fri presse og protesterer mot vilkårlig sensur i fredstid. PEN mener at verdens nødvendige utvikling i retning av en bedre organisert politisk og økonomisk orden forutsetter muligheten for uhindret kritikk av regjeringer, administrasjoner og institusjoner. Og siden frihet innebærer selvbeherskelse, pålegger medlemmene seg å være vakttsomme overfor den frie presses iboende farer, som å komme med løgnaktige påstander eller bevisste usannheter og forvrengte fakta for politiske og personlige siktemål.

